Сборник съдебна практика

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ
J. KOKOTT
представено на 22 май 2025 година [1]

Дело C-219/25 PPU [Kamekris] [i]

Ministère public (Прокуратура, Франция)
срещу
KN

(Преюдициално запитване, отправено от Cour d'appel de Montpellier (Апелативен съд Монпелие, Франция)

„Преюдициално запитване — Спешно преюдициално производство —Съдебно сътрудничество по наказателноправни въпроси — Екстрадиция в трета държава за изпълнение на наказание лишаване от свобода — Признаване на решението на съд на друга държава членка по молбата за екстрадиция — Гражданство на Съюза — Свободно движение на хора — Харта на основните права — Сериозна опасност от изтезание или друго нечовешко или унизително отношение или наказание — Ефективна съдебна защита — Справедлив съдебен процес“

I. Въведение

1. Когато съд на държава членка (в случая — Франция) се произнася по екстрадицията на гражданин на Съюза, който е гражданин на друга държава членка (в случая — Гърция), в трета държава (в случая — Грузия) за изтърпяване на наказание лишаване от свобода, обвързан ли е той от решението на съда на трета държава членка (в случая — Белгия) по същата молба за екстрадиция? Това е въпросът, на който трябва да се предостави отговор в настоящото дело.

[1] Език на оригиналния текст: немски.

[i] Името на настоящото дело е измислено. То не съвпада с истинското име на никоя от страните в производството.

II. Правна уредба

A. Международното право

2. Член 1 от Европейската конвенция за екстрадиция, подписана в Париж на 13 декември 1957 г. (наричана по-нататък „Европейската конвенция за екстрадиция“), предвижда:

„Договарящите страни се задължават да си предават взаимно съгласно разпоредбите и условията, установени в тази конвенция, всички лица, които компетентните органи на молещата страна преследват заради престъпление или издирват за изпълнение на присъда или на наложена мярка за неотклонение“.

3. Европейската конвенция за екстрадиция влиза в сила за Франция на 11 май 1986 г., за Грузия — на 13 септември 2001 г., а за Гърция — на 27 август 1961 г. Франция прави резервата (съгласно член 26, параграф 1 от Конвенцията) да отказва екстрадиция, ако присъдата е постановена в съдебно производство, в което не са били спазени основните процесуални гаранции и правото на защита, или ако екстрадицията вероятно би имала особено тежки последици за издирваното лице. Гърция прави резерва по-специално да не екстрадира собствените си граждани [2].

Б. Правото на Съюза

1. Договорът за функциониране на ЕС

4. Член 67 ДФЕС описва целите на пространството на свобода, сигурност и правосъдие. В член 67, параграф 3 се посочва взаимното признаване на съдебните решения по наказателни дела:

„Съюзът допринася за осигуряването на високо равнище на сигурност чрез мерки за предотвратяване на престъпността, расизма и ксенофобията, както и за борба с тях, чрез мерки за координиране и сътрудничество между полицейските и съдебните органи и другите компетентни органи, както и чрез взаимното признаване на съдебните решения по наказателни дела и, ако е необходимо, чрез сближаването на наказателните законодателства“.

5. Компетентността на Съюза в областта на сътрудничеството по наказателноправни въпроси е уредена в член 82 ДФЕС:

„(1) Съдебното сътрудничество по наказателноправни въпроси в Съюза се основава на принципа на взаимното признаване на присъдите и съдебните решения и включва сближаването на законовите и подзаконовите разпоредби на държавите членки в областите, посочени в параграф 2 и в член 83.

Европейският парламент и Съветът приемат, в съответствие с обикновената законодателна процедура, мерки за:

[2] https://www.coe.int/en/web/conventions.

а) установяване на правила и процедури, които осигуряват признаването, в целия Съюз, на всички видове присъди и съдебни решения;

б) […]

[…]

г) […] улесняване на сътрудничеството между съдебните или равностойни на тях органи на държавите членки във връзка с наказателните производства и изпълнението на решенията.

(2) Доколкото това е необходимо за улесняване на взаимното признаване на присъдите и съдебните решения, както и на полицейското и съдебно сътрудничество по наказателноправни въпроси с трансгранично измерение, Европейският парламент и Съветът, като приемат директиви в съответствие с обикновената законодателна процедура, могат да установят минимални правила. Тези минимални правила отчитат различията между правните традиции и системи на държавите членки.

Те обхващат:

а) взаимната допустимост на доказателства между държавите членки;

б) правата на лицата в наказателното производство;

в) правата на жертвите на престъпления;

г) други специфични аспекти на наказателното производство, които Съветът определя предварително чрез решение; за приемането на това решение Съветът действа с единодушие след одобрение от Европейския парламент.

Приемането на минималните правила, посочени в настоящия параграф, не възпрепятства държавите членки да запазят или да въведат по-високо ниво на закрила на лицата“.

2. Харта на основните права на Европейския съюз

6. Член 19, параграф 2 от Хартата на основните права на Европейския съюз предоставя защита в случай на екстрадиция:

„Никой не може да бъде принудително отведен, експулсиран или екстрадиран към държава, в която съществува сериозен риск да бъде осъден на смърт, да бъде подложен на изтезание или на друго нечовешко или унизително отношение или наказание“.

7. Правото на ефективна правна защита е установено в член 47 от Хартата:

„Всеки, чиито права и свободи, гарантирани от правото на Съюза, са били нарушени, има право на ефективни правни средства за защита пред съд в съответствие с предвидените в настоящия член условия.

Всеки има право неговото дело да бъде гледано справедливо и публично в разумен срок от независим и безпристрастен съд, предварително създаден със закон. Всеки има възможността да бъде съветван, защитаван и представляван.

[…]“.

B. Френското право

8. Съгласно член 696-4, параграф 1 от Code de procédure pénale (Наказателно-процесуален кодекс) екстрадицията не се разрешава, ако издирваното лице е френски гражданин към момента на извършване на престъплението.

III. Фактите по делото и преюдициалното запитване

9. KN е грузински и гръцки гражданин. През 2011 г. грузински съдилища го осъждат задочно на доживотен затвор за поръчване на (в крайна сметка недовършено) убийство през 2008 г. и 2009 г. с цел прикриване на други престъпления, както и за извършване на престъпления, свързани с оръжия и наркотични вещества в рамките на организирана престъпност.

10. На 4 октомври 2021 г. KN е временно задържан в Белгия, тъй като грузинските власти са подали сигнал за задържането му към Интерпол (т.нар. „червена бюлетина“). След като първоначално е задържан с цел екстрадиране, на 29 октомври 2021 г. му е наложена мярка за неотклонение.

11. На 20 януари 2025 г. KN е задържан във Франция въз основа на същия сигнал. Впоследствие грузинските власти отправят и до Франция официална молба за екстрадицията му въз основа на Европейската конвенция за екстрадиция.

12. Към момента на задържането му във Франция производството по екстрадиция пред белгийските съдилища все още не е приключило, но с решението си от 19 февруари 2025 г. Cour d’appel de Bruxelles (Апелативен съд Брюксел, Белгия) отхвърля молбата на Грузия за екстрадиция от Белгия. Съгласно решението не може да се гарантира в достатъчна степен, че по отношение на KN не е налице опасност от явен отказ от правосъдие, изтезание или нечовешко или унизително отношение в Грузия.

13. Запитващата юрисдикция, Cour d’appel de Montpellier (Апелативен съд Монпелие, Франция), трябва понастоящем да се произнесе по молбата за екстрадиция, отправена до Франция. В това производство както прокуратурата, така и KN искат да бъде отказана екстрадиция, в съответствие с решението на белгийския съд.

14. Запитващата юрисдикция иска от Съда да установи дали е обвързана от решението на белгийския съд:

„Следва ли член 67, параграф 3 и член 82, параграф 1 ДФЕС във връзка с членове 19 и 47 от Хартата на основните права да се тълкуват в смисъл, че държава членка е длъжна да откаже да изпълни молба за екстрадиране на гражданин на Европейския съюз в трета държава, когато преди това друга държава членка е отказала да изпълни същата молба за екстрадиране, с мотива че има опасност предаването на съответното лице да наруши

основното право да не бъде подлагано на изтезание или на нечовешко или унизително отношение, закрепено в член 19 от Хартата на основните права на Европейския съюз, както и правото на справедлив процес, прогласено в член 47, втора алинея от Хартата на основните права на Европейския съюз?“.

15. Запитващата юрисдикция е поискала също така да се приложи спешното преюдициално производство, предвидено в член 107 от Процедурния правилник на Съда.

16. На 3 април 2025 г. трети състав на Съда решава да разгледа настоящото преюдициално запитване по реда на спешното преюдициално производство съгласно член 23а от Статута на Съда и член 107 и сл. от Процедурния правилник. KN, Френската република и Европейската комисия представят писмени становища. Освен тези страни в съдебното заседание на 8 май 2025 г. участват Чешката република и Германия.

IV. Правен анализ

17. Ако Съдът трябва да отговори на преюдициалното запитване, отговорът според мен е очевиден: нито член 67, параграф 3 ДФЕС, нито член 82, параграф 1 ДФЕС задължават съд на държава членка да признае решение на съд на друга държава членка, с което се отказва екстрадицията на гражданин на трета държава членка за изтърпяване на наказание лишаване от свобода в трета държава поради опасност от нарушаване на членове 19 и 47 от Хартата, така че първият съд също да трябва да откаже екстрадиция, без да извърши собствена проверка. Въпреки това, доколкото е приложимо правото на Съюза, този съд в контекста на собствената си проверка на екстрадицията трябва надлежно да вземе предвид мотивите, на които се основава решението на другия съд да откаже екстрадиция.

18. Не е толкова ясно обаче дали правото на Съюза и съответно Хартата изобщо са приложими по главното дело, както и дали Съдът е компетентен (вж. А по-долу). Условията за прилагане на спешното преюдициално производство също заслужават по-внимателно разглеждане (вж. Б по-долу).

A. Прилагане на правото на Съюза и на Хартата

19. Ако няма международно споразумение за екстрадиция по наказателноправни въпроси между Съюза и трета държава, правилата в областта на екстрадицията са от компетентността на държавите членки[3]. При прилагането на съответните национални норми в положения, които попадат в приложното поле на правото на Съюза, държавите членки обаче са длъжни да спазват това право[4].

20. Запитващата юрисдикция иска да установи какви задължения произтичат в настоящия случай от член 67, параграф 3 и член 82, параграф 1 ДФЕС. Както посочват и Франция, Чешката република, Германия и Комисията, тези разпоредби обаче имат по-скоро програмен характер, и по-конкретно не уреждат екстрадицията на граждани на Съюза в

[3] Решение от 6 септември 2016 г., Petruhhin (C-182/15, EU:C:2016:630, т. 26).

[4] Решения от 6 септември 2016 г., Petruhhin (C-182/15, EU:C:2016:630, т. 26 и 27), и от 18 юни 2024 г., Generalstaatsanwaltschaft Hamm (молба за екстрадиция на бежанец към Турция) (C-352/22, EU:C:2024:521, т. 38).

трети държави за изтърпяване на наказание лишаване от свобода (вж. т. 1). При все това прилагането на правото на Съюза и на Хартата може да произтича от упражняването на свободата на движение от съответния гражданин на Съюза (вж. т. 2).

1. Правилата за съдебното сътрудничество по наказателноправни въпроси

21. KN застъпва становището, че от член 67, параграф 3 и член 82, параграф 1 ДФЕС, както и от принципа на взаимно доверие следва, че съдът на държава членка е длъжен, без самостоятелно да провери пречките за екстрадиция, да признае отказа на съд на друга държава членка да екстрадира гражданин на Съюза в трета държава, поради опасност от нарушаване на основни права.

22. Съгласно член 67, параграф 3 ДФЕС Съюзът допринася за осигуряването на високо равнище на сигурност чрез мерки за предотвратяване на престъпността, чрез мерки за координиране и сътрудничество между полицейските и съдебните органи и другите компетентни органи, както и чрез взаимното признаване на съдебните решения по наказателни дела. Наред с гарантирането на свободата (член 67, параграф 2) и улесняването на достъпа до правосъдие (член 67, параграф 4) тази цел за сигурност обосновава установяването на пространството на свобода, сигурност и правосъдие по смисъла на член 67, параграф 1, в което се зачитат основните права и различните правни системи и традиции на държавите членки.

23. Въпреки това мисията на Съюза да допринася за постигане на високо равнище на сигурност чрез взаимно признаване на съдебни решения по наказателни дела, не обхваща пряко приложимо задължение за държавите членки, което следва да се спазва във връзка с решение за екстрадиция на гражданин на Съюза в трета държава. По-специално, от член 67, параграф 3 ДФЕС не следва, че решението на съд на друга държава членка по този въпрос трябва да бъде признато.

24. За разлика от това в член 82, параграф 1 ДФЕС се определя компетентността на Съюза в областта на съдебното сътрудничество по наказателноправни въпроси. Съгласно буква а) Съюзът може по-конкретно да установява правила и процедури, които осигуряват признаването, в целия Съюз, на всички видове присъди и съдебни решения. Съюзът обаче не е приел правила за признаване на съдебни решения за екстрадиция в трети държави и дори ако член 82, параграф 1, буква а) установява правно основание за това, от него понастоящем не може да се изведе задължение за признаване. Следователно член 82, параграф 1 ДФЕС също не съдържа задължение за признаване на съдебното решение на друга държава членка да не екстрадира заинтересованото лице в трета държава.

25. Положението е различно в хипотезата на цитирано от KN решение, съгласно което държава членка не може да екстрадира лице, на което е предоставен статут на бежанец от друга държава членка, в страната на произход на лицето, докато статутът на бежанец продължава да съществува[5]. Това блокиращо действие обаче не произтича от разпоредбите на първичното право на ДФЕС, а от разпоредбите на вторичното право на Съюза относно закрилата на бежанците и принципа на лоялно сътрудничество[6]. В

[5] Решение от 18 юни 2024 г., Generalstaatsanwaltschaft Hamm (молба за екстрадиция на бежанец към Турция) (C-352/22, EU:C:2024:521, т. 71).

[6] Решение от 18 юни 2024 г., Generalstaatsanwaltschaft Hamm (молба за екстрадиция на бежанец към Турция) (C-352/22, EU:C:2024:521, т. 64—70).

настоящия случай обаче не съществуват съпоставими разпоредби на вторичното право, които да задължават Франция да зачете обвързващо действие на решението на белгийския съд.

26. Принципът на взаимно доверие, на който се позовава KN, също не променя това.

27. Вярно е, че освен при изключителни обстоятелства, този принцип изисква от всяка държава членка да приеме, че всички останали държави членки зачитат правото на Съюза, и по-конкретно признатите от него основни права[7]. Следователно, ако съдът на дадена държава членка *правилно* установи, че в случай на екстрадиция съществува опасност от нарушаване на основните права по Хартата, съдилищата на другите държави членки трябва надлежно да вземат предвид констатацията на първия съд, когато се произнасят по същата екстрадиция[8]. Това обаче не води до задължение за признаване на решението на първия посочен съд[9]. За да съществува такова, е необходима изрична разпоредба, каквато все още не е налице[10].

28. Освен това принципът на взаимно доверие се прилага в тази форма само ако са приложими основните права на Хартата. Съгласно член 51, параграф 1, първо изречение от Хартата тя обаче се прилага за държавите членки само при прилагането на правото на Съюза.

29. Понятието „прилагане на правото на Съюза“ по смисъла на член 51, параграф 1, първо изречение от Хартата предполага съществуването на връзка между правния акт на Съюза и съответната национална мярка, надхвърляща сходството между разглежданите области или непрякото въздействие на една от областите върху другата[11]. Следователно основните права на Съюза са приложими по отношение на национална уредба само ако разпоредбите на правото на Съюза в съответната област създават определени задължения за държавите членки във връзка с разглежданото в главното производство положение[12].

30. Тъй като обаче нито член 67, параграф 3 ДФЕС, нито член 82, параграф 1 ДФЕС установяват такива задължения, те не водят до прилагането на Хартата или принципа на взаимно доверие.

7 Становище 2/13 от 18 декември 2014 г. (ЕКПЧ II) (EU:C:2014:2454, т. 191) и Решение от 29 юли 2024 г., Breian (C-318/24 PPU, EU:C:2024:658, т. 46).

8 Решение от 29 юли 2024 г., Breian (C-318/24 PPU, EU:C:2024:658, т. 46). Вж. също Решение от 14 септември 2023 г., Софийска градска прокуратура (Последователни заповеди за арест) (C-71/21, EU:C:2023:668, т. 55).

9 Вж. в този смисъл решение от 29 юли 2024 г., Breian (C-318/24 PPU, EU:C:2024:658, т. 43).

10 Вж. при определянето на статут на бежанец решения от 18 юни 2024 г., Bundesrepublik Deutschland (Действие на решение за предоставяне на статут на бежанец) (C-753/22, EU:C:2024:524, т. 68), и Generalstaatsanwaltschaft Hamm (Молба за екстрадиция на бежанец към Турция) (C-352/22, EU:C:2024:521, т. 43).

11 Решения от 6 март 2014 г., Siragusa (C-206/13, EU:C:2014:126, т. 24), от 10 юли 2014 г., Julián Hernández и др. (C-198/13, EU:C:2014:2055, т. 34), и от 28 ноември 2024 г., ПТ (Споразумение между прокурора и извършителя на престъпление) (C-432/22, EU:C:2024:987, т. 35).

12 Решения от 6 март 2014 г., Siragusa (C-206/13, EU:C:2014:126, т. 26), от 10 юли 2014 г., Julián Hernández и др. (C-198/13, EU:C:2014:2055, т. 35), и от 28 ноември 2024 г., ПТ (Споразумение между прокурора и извършителя на престъпление) (C-432/22, EU:C:2024:987, т. 36).

2. Свободно движение на гражданин на Съюза

31. При все това правото на свободно движение в рамките на Съюза съгласно член 21, параграф 1 ДФЕС може да обоснове прилагането на Хартата в главното производство. KN, гръцки гражданин, упражнява тази основна свобода като гражданин на Съюза, като отива в друга държава членка, а именно от Гърция във Франция.

32. Изглежда, не е непременно налице ограничение на тази основна свобода, тъй като KN би трябвало да очаква да бъде екстрадиран към Грузия както в своята държава членка, Гърция, така и във Франция.

33. При сключването на Европейската конвенция за екстрадиция обаче Гърция прави резерва да не екстрадира свои граждани. Следователно KN вероятно не би следвало да се опасява от екстрадиция в Гърция.

34. В повечето случаи, свързани с екстрадиция в трети държави за целите на наказателно производство, Съдът приема, че свободата на движение е ограничена поради различното третиране в сравнение с гражданите на съответните държави членки[13]. Тези държави членки предвиждат по-специално, че техните собствени граждани няма да бъдат екстрадирани или предавани. Както е подчертано от Комисията и изтъкнато от Франция, това съответства на френската правна уредба, така че те приемат, че е налице ограничение на свободата на движение.

35. Спорно е докъде се простира обхватът на защитата на правото на равно третиране при упражняване на свободата на движение, например дали тя обхваща и националните избирателни закони, които не гарантират специалната забрана за дискриминация по член 22 ДФЕС по отношение на избирателните права на гражданите на Съюза[14].

36. Повечето случаи в областта на екстрадицията се характеризират с това, че съответните граждани на други държави членки са интегрирани в замолената държава[15]. Ако не е налице такава интеграция, както е в настоящия случай, то е съмнително дали изобщо е налице сходство с гражданите на замолената държава, които не биват екстрадирани.

37. Поначало сходството трябва да бъде проверено, като се вземе предвид целта, преследвана от националните разпоредби[16]. То е изключено, ако съществуват обективни различия между сравняваните групи[17].

38. По отношение на забраните за екстрадиция и двата критерия опровергават сходството на транзитно преминаващи граждани на Съюза със собствените граждани.

[13] Решения от 6 септември 2016 г., Petruhhin (C-182/15, EU:C:2016:630, т. 33), от 10 април 2018 г., Pisciotti (C-191/16, EU:C:2018:222, т. 45), от 13 ноември 2018 г., Raugevicius (C-247/17, EU:C:2018:898, т. 27), от 17 декември 2020 г., Generalstaatsanwaltschaft Berlin (Екстрадиция към Украйна) (C-398/19, EU:C:2020:1032, т. 30), и от 22 декември 2022 г., Generalstaatsanwaltschaft München (Молба за екстрадиция в Босна и Херцеговина) (C-237/21, EU:C:2022:1017, т. 34).

[14] Решения от 19 ноември 2024 г., Комисия/Полша (Пасивно избирателно право и членство в политическа партия) (C-814/21, EU:C:2024:963, т. 154), и Комисия/Чешка република (Пасивно избирателно право и членство в политическа партия) (C-808/21, EU:C:2024:962, т. 155).

[15] Решения от 13 ноември 2018 г., Raugevicius (C-247/17, EU:C:2018:898, т. 19), от 17 декември 2020 г., Generalstaatsanwaltschaft Berlin (Екстрадиция към Украйна) (C-398/19, EU:C:2020:1032, т. 10 и 16), и от 22 декември 2022 г., Generalstaatsanwaltschaft München (Молба за екстрадиция в Босна и Херцеговина) (C-237/21, EU:C:2022:1017, т. 13). Различно становище обаче е застъпено мимоходом в решение от 10 април 2018 г., Pisciotti (C-191/16, EU:C:2018:222, т. 34).

[16] Решение от 1 април 2014 г., Felixstowe Dock and Railway Company и др. (C-80/12, EU:C:2014:200, т. 25)

[17] Решение от 22 март 2007 г., Talotta (C-383/05, EU:C:2007:181, т. 19).

39. Основанието за връзката на гражданството на дадена държава членка се корени в особеното отношение на солидарност и лоялност между тази държава и нейните граждани, както и взаимността на правата и задълженията [18]. Поради това държавите членки трябва да осигурят особена закрила на собствените си граждани и забраната за екстрадиция служи за тази цел. В същото време държавата по принцип има всеобхватна наказателна компетентност над собствените си граждани, включително за престъпления, извършени в чужбина. Затова по отношение на собствените ѝ граждани е по-лесно да се избегне безнаказаността. Следователно е възможно държавите членки да не са задължени да преследват престъпления, извършени от техни граждани в чужбина, но те ще подлагат на преценка целесъобразността на такова преследване. По този начин те могат да избегнат безнаказаността, като същевременно защитят собствените си граждани от непропорционални последици от наказателно преследване в трети държави [19].

40. Установените интегрирани граждани на Съюза могат да очакват да бъдат третирани по сходен начин като гражданите на съответната държава членка. По отношение на държавата, в която са се установили, те са в сходно положение с гражданите на тази държава в някои отношения, но все пак не във всички. Например все още съществуват изключения от избирателното право [20], а в данъчното право (където местопребиваването „замества“ гражданството), в зависимост от нивото на получаваните трудови доходи, държавата на заетост, вместо държавата по местопребиваване, трябва да предоставя привилегии, сравними с предоставяните на местните лица [21].

41. Въпросът тук обаче е друг. В настоящия случай възниква въпросът дали всеки транзитно преминаващ гражданин на Съюза в държавата на транзитно преминаване е в сходно положение с установените в тази държава граждани по отношение на изпълнението на заповед за арест от трета държава. Във връзка с гражданството на Съюза на този въпрос може да се отговори утвърдително. Съгласно практиката на Съда националното гражданство все повече се измества от гражданството на Съюза [22].

42. По отношение на наказателната юрисдикция на дадена държава членка обаче на горния въпрос следва да се отговори отрицателно. За гражданите на Съюза, които пътуват транзитно, не съществува сходно специално отношение на привързаност и лоялност към държавата на транзитно преминаване. Напротив, по отношение на тях наказателната юрисдикция на държавата на транзитно преминаване за престъпления в трети държави дори често е под въпрос, поради което неизпълнението на заповедта за арест увеличава вероятността от безнаказаност на издирваното лице.

43. Ето защо предлагам на Съда, както и в социалното право [23], в това отношение да се прави разграничение между граждани на Съюза, които са интегрирани в държавата членка, и граждани на Съюза, които само преминават транзитно през нея. Тъй като в случая става

[18] Решения от 17 декември 1980 г., Комисия/Белгия (149/79, EU:C:1980:297, т. 10), от 2 март 2010 г., Rottmann (C-135/08, EU:C:2010:104, т. 51), и от 29 април 2025 г., Комисия/Малта (Предоставяне на гражданство срещу инвестиции) (C-181/23, EU:C:2025:283, т. 96).

[19] Вж. решения от 6 септември 2016 г., Petruhhin (C-182/15, EU:C:2016:630, т. 48 и 49), и от 17 декември 2020 г., Generalstaatsanwaltschaft Berlin (Екстрадиция към Украйна) (C-398/19, EU:C:2020:1032, т. 52).

[20] Вж. решения от 19 ноември 2024 г., Комисия/Полша (Пасивно избирателно право и членство в политическа партия) (C-814/21, EU:C:2024:963, т. 154), и Комисия/Чешка република (Пасивно избирателно право и членство в политическа партия) (C-808/21, EU:C:2024:962, т. 155), относно член 22 ДФЕС.

[21] Решение от 14 февруари 1995 г., Schumacker (C-279/93, EU:C:1995:31, т. 35 и 36).

[22] Актуално решение от 29 април 2025 г., Комисия/Малта (Предоставяне на гражданство срещу инвестиции) (C-181/23, EU:C:2025:283, т. 100 и 101).

[23] Решение от 11 ноември 2014 г., Dano (C-333/13, EU:C:2014:2358, т. 77 и сл.).

въпрос за транзитно преминаващ гражданин на Съюза, считам, че правото на Съюза не обхваща тази хипотеза. Следователно изпълнението на заповед за арест от трета държава не попада в обхвата на прилагането на правото на Съюза. Основните свободи в пространството на свобода, сигурност и правосъдие не са предназначени да освободят държавите от тяхната отговорност спрямо техните граждани за ефективно изпълнение на наказанията на осъдени престъпници и по този начин да увеличат шансовете на последните за безнаказаност. Основните свободи нямат за цел и да освободят държавата членка от отговорността ѝ спрямо трета държава (задължение по силата на международното право, което реципрочно гарантира, че осъдените граждани не могат да избегнат своето наказание, като избягат в другата договаряща държава). Следователно дали въпросното лице може да бъде екстрадирано в трета държава, се определя от националното право и неговите гаранции за основните права, както и от ЕКПЧ.

44. В случай че Съдът все пак приеме, че е налице ограничение на основните свободи, при условията на евентуалност ще разгледам обосновката му.

45. Избягването на безнаказаност може да бъде разгледано на етапа на обосновката, ако поначало гражданите на държавата членка и гражданите на други държави членки се третират като равни [24]. Както подчертава Комисията в съдебното заседание, при тази цел значение има и защитата на основните права на жертвите на престъпления [25]. Въпреки това съдебната практика изисква основните права на извършителите на престъпления да бъдат надлежно взети предвид при екстрадирането на гражданин на Съюза в трета държава [26].

3. Опасност от нарушаване на основните права

46. Член 19, параграф 2 от Хартата се отнася конкретно до екстрадицията. Той гласи, че никой не може да бъде принудително отведен, експулсиран или екстрадиран към държава, в която съществува сериозен риск да бъде осъден на смърт, да бъде подложен на изтезание или на друго нечовешко или унизително отношение или наказание.

47. Следователно, доколкото компетентният орган на замолената държава членка разполага с данни, които сочат, че е налице реална опасност от нечовешко или унизително отношение в третата молеща държава, той е длъжен да подложи на преценка наличието на тази опасност, когато трябва да вземе решение относно екстрадирането на дадено лице към тази държава [27].

[24] Решения от 6 септември 2016 г., Petruhhin (C-182/15, EU:C:2016:630, т. 37 и 38), от 13 ноември 2018 г., Raugevicius (C-247/17, EU:C:2018:898, т. 32), и от 2 април 2020 г., Ruska Federacija (C-897/19 PPU, EU:C:2020:262, т. 60).

[25] Относно правото на живот по член 2 от ЕКПЧ, решения на ЕСПЧ от 29 януари 2019 г., Güzelyurtlu и др. с/у Кипър и Турция (CE:ECHR:2019:0129JUD003692507, §§ 231—236), и от 9 юли 2019 г. Romeo Castaño с/у Белгия (CE:ECHR:2019:0709JUD000835117, § 81).

[26] Решения от 6 септември 2016 г., Petruhhin (C-182/15, EU:C:2016:630, т. 53—59), и от 22 декември 2022 г., Generalstaatsanwaltschaft München (Молба за екстрадиция в Босна и Херцеговина) (C-237/21, EU:C:2022:1017, т. 55), както и решения на ЕСПЧ от 7 юли 1989 г., Soering с/у Обединено кралство (CE:ECHR:1989:0707JUD001403888, § 88), и от 25 март 2021 г., Bivolaru и Moldovan с/у Франция (CE:ECHR:2021:0325JUD004032416, § 107).

[27] Решения от 6 септември 2016 г., Petruhhin (C-182/15, EU:C:2016:630, т. 58), и от 2 април 2020 г., Ruska Federacija (C-897/19 PPU, EU:C:2020:262, т. 64), и определение от 6 септември 2017 г., Peter Schotthöfer & Florian Steiner (C-473/15, EU:C:2017:633, т. 24). Вж. също решения на ЕСПЧ от 7 юли 1989 г., Soering с/у Обединено кралство (CE:ECHR:1989:0707JUD001403888, § 88), от 26 юли 2005 г., N. с/у Финландия (CE:ECHR:2003:0923DEC003888502, § 158), от 4 септември 2014 г., Trabelsi с/у Белгия (CE:ECHR:2014:0904JUD000014010, § 116), и от 25 март 2021 г., Bivolaru и Moldovan с/у Франция (CE:ECHR:2021:0325JUD004032416, § 107).

48. При това тази държава членка не би могла да се ограничи да вземе под внимание декларациите на третата молеща държава или приетите от нея международни договори, които по принцип гарантират спазването на основните права. За целите на тази проверка компетентният орган на замолената държава трябва да се основе на обективни, достоверни, точни и надлежно актуализирани данни, които могат да произтичат по-конкретно от решения на международни юрисдикции, например решенията на Европейския съд по правата на човека, от съдебни решения в третата молеща държава, както и от решения, доклади и други документи, съставени от органите на Съвета на Европа или в рамките на системата на Обединените нации [28]. Що се отнася до условията за задържане, съгласно документи на Съвета на Европа от последните години, изглежда, че все още е налице възможност за подобряване, но няма тежки системни нарушения [29].

49. Решенията на други държави членки по същата или сходна молба за екстрадиция на съответната трета държава, които съдържат констатации относно опасността от нарушаване на основните права, в настоящия случай — решението от 19 февруари 2025 г. на Cour d'appel de Bruxelles (Апелативен съд Брюксел), също са част от тази информация [30]. Това произтича от принципа на взаимното доверие [31].

50. Според ЕСПЧ обаче тежестта на доказване на реална опасност от нечовешко или унизително отношение е на заинтересованото лице [32]. Следователно член 19, параграф 2 от Хартата не изключва екстрадицията, ако опасността от нечовешко или унизително отношение не може да бъде изключена въз основа на наличната информация, но не може да бъде и установена.

51. Сходни съображения поначало важат и за посочената в решението от 19 февруари 2025 г. на Cour d'appel de Bruxelles (Апелативен съд Брюксел) опасност от нарушаване на основното право на справедлив съдебен процес, гарантирано в член 47, параграф 2 от Хартата [33].

52. Поради това запитващата юрисдикция ще трябва да провери дали предоставената ѝ информация дава основание да се приеме, че е налице опасност от нарушаване на тези основни права, по-конкретно по отношение на условията на задържане и/или задочно осъждане [34].

53. Само за пълнота на изложението следва да се отбележи, че противно на становището на KN, не се установяват данни за нарушаване на принципа ne bis in idem по член 50 от Хартата или член 54 от Конвенцията за прилагане на споразумението от Шенген между

[28] Решения от 6 септември 2016 г., Petruhhin (C-182/15, EU:C:2016:630, т. 57 и 59), от 2 април 2020 г., Ruska Federacija (C-897/19 PPU, EU:C:2020:262, т. 65), и от 18 юни 2024 г., Generalstaatsanwaltschaft Hamm (Молба за екстрадиция на бежанец към Турция) (C-352/22, EU:C:2024:521, т. 63).

[29] Вж. Council of Europe Action Plan for Georgia 2024-2027 (CM(2023)168, p. 31) и Report to the Georgian Government on the visit to Georgia carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 10 to 21 September 2018 (CPT/Inf (2019) 16, т. 44—48).

[30] Вж. в този смисъл решения от 18 юни 2024 г., Федерална република Германия (последици от предоставянето на статут на бежанец) (C-753/22, EU:C:2024:524, т. 77 и 78), и от 29 юли 2024 г., Breian (C-318/24 PPU, EU:C:2024:658, т. 46).

[31] Вж. по-горе, точка 27

[32] Решения на ЕСПЧ от 28 февруари 2008 г., Saadi с/у Италия (CE:ECHR:2008:0228JUD003720106, § 129), от 23 август 2016 г., J.K. и др. с/у Швеция (CE:ECHR:2016:0823JUD005916612, § 91), и от 25 март 2021 г., Bivolaru и Moldovan с/у Франция (CE:ECHR:2021:0325JUD004032416, § 109).

[33] Вж. в този смисъл решения от 31 януари 2023 г., Puig Gordi и др. (C-158/21, EU:C:2023:57, т. 97), и от 29 юли 2024 г., Breian (C-318/24 PPU, EU:C:2024:658, т. 38).

[34] Вж. решение от 26 февруари 2013 г., Melloni (C-399/11, EU:C:2013:107, т. 49).

правителствата на държавите от Икономическия съюз Бенелюкс, Федерална република Германия и Френската република за постепенното премахване на контрола по техните общи граници. Решението от 19 февруари 2025 г. на Cour d'appel de Bruxelles (Апелативен съд Брюксел), с което се отказва екстрадиция в Грузия, не представлява наказателна присъда, която би могла да доведе до прилагането на тази забрана [35].

Б. Спешно преюдициално производство

54. Запитващата юрисдикция е поискала да се приложи спешното преюдициално производство, предвидено в член 107 от Процедурния правилник на Съда.

55. Преюдициалното запитване се отнася по-специално до член 67, параграф 3 и член 82, параграф 1 ДФЕС, които се съдържат в дял V („Пространство на свобода, сигурност и правосъдие") от част трета на ДФЕС, което е предпоставка за прилагането на спешното преюдициално производство по член 107, параграф 1 от Процедурния правилник.

56. Както току-що бе изложено, тези разпоредби нямат непосредствено значение за решаването на делото по главното производство. Това обаче не променя обстоятелството, че преюдициалното запитване има за цел да изясни именно този въпрос.

57. Следователно спешното преюдициално производство може да се приложи.

58. В подкрепа на искането си запитващата юрисдикция изтъква по-конкретно, че отговорът на преюдициалното запитване не търпи отлагане, тъй като KN е задържан само поради производството за екстрадиция в Грузия.

59. Ако Съдът отговори на поставения въпрос не по изложения тук начин, а в смисъл, че решението на белгийския съд следва да се признае, това основание за задържане ще отпадне.

60. Не е изключено впоследствие френските съдилища да удължат срока на задържане на KN, за да изпълнят грузинското съдебно решение във Франция [36], или да проведат наказателно производство за престъпленията, за които е осъден в Грузия. Такова ново наказателно производство не би противоречало нито на принципа ne bis in idem съгласно член 14, параграф 7 от Международния пакт за граждански и политически права, тъй като той не се прилага за наказателно преследване от различни държави [37], нито на съответните забрани съгласно правото на Съюза, тъй като те не са приложими по отношение на трети държави.

61. В преюдициалното запитване обаче няма данни, че във Франция се обмисля такова действие или че компетентните органи в Белгия са предприели такива стъпки. Напротив, по време на съдебното заседание Франция заявява, че KN ще бъде освободен, ако екстрадицията е недопустима.

[35] Решение от 14 септември 2023 г., Софийска градска прокуратура (Поредни заповеди за арест) (C-71/21, EU:C:2023:668, т. 52).

[36] Вж. решение от 13 ноември 2018 г., Raugevicius (C-247/17, EU:C:2018:898, т. 39).

[37] Съобщения на Комитета по правата на човека на Организацията на обединените нации, жалби 692/1996, A.R.J. с/у Австралия, № 6.4, и 204/1986, A.P. с/у Италия, № 7.3. В случая с член 4 от Седмия допълнителен протокол към ЕКПЧ това следва от формулировката на разпоредбата.

62. Освен това предложеният тук отговор на преюдициално запитване би могъл да повлияе и на продължителността на задържането. Това означава, че френският съд трябва да провери на своя отговорност дали екстрадицията в Грузия е свързана със значителна опасност от нарушаване на основните права. Ако по време на тази проверка задържането на KN продължи, би било разумно френският съд да започне тази проверка възможно най-скоро.

63. Ето защо продължаването на задържането на KN зависи от това кога Съдът ще предостави отговор по преюдициалното запитване.

64. Следователно Съдът правилно е приложил спешното преюдициално производство по настоящото дело.

V. Заключение

65. По изложените съображения предлагам на Съда да отговори на преюдициалното запитване по следния начин:

„Нито член 67, параграф 3 ДФЕС, нито член 82, параграф 1 ДФЕС, нито свободата на движение на гражданите на Съюза съгласно членове 21 и 18 ДФЕС водят до приложимост на правото на Съюза към молба за екстрадиция на гражданин на друга държава членка в трета държава, ако това лице само е преминавало през замолената държава членка, когато е било задържано“.